

שלושה שאכלו פרק שביעי ברכות

ג.

עין משפט
נר מצוה

אף זכרו. שפיר דמי ומיהו טוב לו להיות בכלל המזכרים: **הנינא.** סייעמא לשמואל: **ששה נחלקין.** אס רכו ליחלק לשמי חבורות ולזמן אלו לעצמן ואלו לעצמן רשאין הן שהרי יש זימון כאן וכאן: **עד עשרה.** כלומר וכן ו' וכן ח' לשמי חבורות וכן ט' לשמי חבורות או לשלשה עד עשרה אצל אס היו עשרה חלה עליהן הזכרת השם ואס יחלקו לא יהיה שם הזכרה אין נחלקין עד שיהיו שם עשרים: ה"ג ואי אמרם זכרו עדיף **אמאי ששה נחלקין.** אס ירלו הא מעיקרא יוכלין לומר זכרו והשתא מו לא אמרי: **אלא לאו ש"מ.** אף זכרו קאמר מתני' וכיון דמתני' אף זכרו קאמר מסתברא היא שטוב לו לאדם להיות מן המזכרים וסייעמא דשמואל.

אלא ש"מ נברך עדיף. לאו דוקא עדיף אלא כי הדדי נינהו ועדיף היינו חשובו כמו הקישא עדיף וגו' עדיף פ' אחיהו מוקמון (ד' מה). ר"ל דההיקא חשוב ואין לזעולו מפני הגו' וה"ג קאמר זכרו חשוב כמו זכרו ולפיכך לא יוציא עצמו מן הכלל והקוטרם מוחק עדיף ומיהו אמי שפיר עדיף כדפי': **ע"ל המזון הרי זה בור.** דמשמע דמזכך לזעול הבית המאכליו דאי לרחמנא למה הוא מזכיר מזון בלא מזון יש הרבה לזכרו:

אמר רבא ה"ב בר"ע. פירש ר"ח דהכי קיי"ל והלכך זין בעשרה זין זמאה זין זכרוא אומר נכרך אלהינו על המזון שאכלנו אצל ג' לא זכיר על המזון כדאמר לעיל וגם בעשרה אס אינו רוצה להזכיר על המזון הרשות זכרו ואומר וזכורו חיינו: **ש"לשה שישבו לאכול כאחד.** אף על פי שהיו חלוקין זככר שכל אחד ואחד אוכל מזכרו אינו רשאין ליחלק כלומר אף על פי שהן חלוקין זככרו וס"ד אין זה לרוף ולא חל עליהם חובת זימון אפ"ה אינו רשאין ליחלק:

אבל אי אקדימו ואזמינו ע"יהו בדובתייהו. פי' שאכל כל אחד מהשלשה והפסיקו לשמים שהיו מסובין עמו עד הון כדאיתא לעיל (דף מה): פרת חובת זמון מעליהם כלומר פטורין מן הזמון ורשאין עתה ליחלק ורש"י לא פירש קן: שחלקו

תורה אור השלם
1. ונתנה הוואל וברך את בית עבדך ליהודי לעולם לפניך פי אהתך ארבי אלהים דברך ומשכבתך יברך בית עבדך ואלהים שמואל ב' ב' כט
2. אבבי יי אילדיך תפועלך מארץ מצרים וירחם פיד ואמלאהו: הלהים פא אי במקלות רבובי אלהים יי ממקור ישראלי:
הלהים סח כ

הגהות הב"ח

(א) גבי א"ר יוחנן ברין שאכלנו ר"ז ובאשר"י (מגיה) והניקראן בדרך וקלי דר' יוחנן על נכרך: (ב) שם אינו רשאין ליחלק (ג) א"ר אבהו וכו' מככרו לעצמן אינו רשאין ליחלק תלמידי ר' יוחנן וכו' היה ג"י האלפסי: (ד) ש"ה ד"ה אלא לאו וכו' ששה נחלקין עד עשרה: (ה) ד"ה כדמין וכו' ששה ר"ז באשר"י (מגיה) והניקראן ג"כ שלו וכן במשנה:

הגהות הגר"א

[א] גבי לא אמר ר' אבהו ר"ז כאן ג"י מתחלפות ה"א"ש ל"ג לה ור"יף ל"ג לראשונה:

מוסף רש"י

בניין שאפילו עברין כו' שנאמר במקלות. כטקולו על יום, ממקור ישראל אף חותם שמקור (וסוה לא). פתיא אובמא. כלי שחור כמו (ע"ל ג'.) הני פתוחה דכי מיכסי אובמא, ששמהר ע"י מלכה. כלומר גם אהת גיל ודמיר חבורה, כמו (על כח.) מוחלל ביתך ניכר שפתיא אבהו, חכמה שפתיא ככלי מוטבר ע"י חבורה וכו'. דרכן על תמיד חכמים שמתעוררין על לימוד מורה ואינם מנכסים בנדיהם (ע"ל טו.).

ה"ז זכר. דהויא עצמו מן הכלל: **מתני איפכא.** חיים עדיף שכולל את כל כלי עולם: **נכרך שאכלנו משלו.** משמע שהוא יחידי שהכל אוכלים משלו: **למי שאכלנו משלו.** משמע מרובים הם זה הן את זה וזה את זה ולפי דבריו מנכרך כל בעל הבית: **הסם מוכחא מילתא.** דמעשה נסים ליכא למימר מרובין: **דקטן על המזון שאכלנו.** ולא קטני (ו) משלו: **ואיך.** עזבים ממקור נפקא ואין ממקלות דרשינן: **הלכה כר"ע.** זכרמ"ז דאחד עשרה ואחד עשרה רבוא: **מזכרין סתמא סתמא.** ריש גלותא מאריך כסודותו ואכלן לו וג' שגמרו סעודתן מזמנין בקול נמוך ויושבין אחר הזכרה עד שגמר ריש גלותא וזימנו הוא והיושבין אכלו בקול רס. ולקמן פריך וניפקו זכרמ"ז דריש גלותא: **שמע ריש גלותא.** אס היו מזמנין י' היה לריך המזכך להגביה קולו וישמע ריש גלותא ויחרה לו שאלו עושין חבורה לעצמן זכרמ"ז. אע"ג דמפקי נפשייהו מידי זמון של הזכרת השם וכי הדך מזמנין ריש גלותא זכרמ"ז השם לאו אינהו נפקי ציה כדאמר רבה תוספאה דאין זמון למפרע אפ"ה ניחא להו זכרי משום דרשוי כולי עצמא שהיו שם מסובין זכים ואין קול המזכך נשמע: **וכיך לנדעיה.** לעצמו בלא זימון: **למפרע.** משזכרך וידי זמון לא יכא: **פתיא.** כלי חרס כדאמר (ע"ל ד' ג'): הני פתייתא דכי מכסי: **זכרי פלוגתא למה לך.** טוב לך לאחוז דברי רבי ישמעאל שאף ר"ע מודה דכי אמר המזכך טפי עדיף אלא שאין לריך: **מתני' אינו רשאין ליחלק.** דאיתחייבו להו זמון: **וכן ד'.** אין הג' מזמנין ויחיד יחלק מהם דאיהו נמי איקבע בחובת זמון: **ששה נחלקים.** כדי זמון לכאן וכדי זמון

לכאן: **עד עשרה.** אצל עשרה אין נחלקים דאיתחייבו להו זמון הזכרת השם עד שיהו עשרים ואלו יחלקו אס ירלו לשמי חבורות: **ג' ג' שאלו משלש חבורות.** וכדמסיים רב חסדא שאלו מג' חבורות של ג' בני אדם שאלו לחבורה אחת חייבין לזמן ואינין רשאין ליחלק שכר הוקצבו ואפי' לא אכלו אלו השלשה משנשטרפו יחד שכר גמרו סעודתן עם הראשונים: ולא

ס א ב ג ד (ה) טו ט"ז
א"ר ח' ק"ג ס"א:
ה מ"י פ"ה מהל' זכרות
ה הלכה ז'
ס א ו טו ט"ז א"ר ח' ק"ג
ס"א:
ס א ז מ"י שם הל' ז' סמג
ס"א:
ע"ן מ"י טו ט"ז א"ר ח' ק"ג
ס"א:
ע ה מ"י פ"ט מהלכות
זכרות הלכה א פ"ב
ה הלכה ה סמג ע"ן
טו ט"ז א"ר ח' ק"ג מ ס"א א
ו"י ק"ג ס"א:
ע א ט מ"י פ"ה מהל'
זכרות הל' י סמג
ע"ן מ"י טו ט"ז א"ר ח' ק"ג
ס"א:
ע ב ז מ"י שם הל' ז' סמג
ע"ן מ"י טו ט"ז א"ר ח' ק"ג
ס"א:
ע ב ז מ"י שם הל' ז' סמג
ע"ן מ"י טו ט"ז א"ר ח' ק"ג
ס"א:
א"ר ח' ק"ג ס"א:

רבינו הגאון

ובא רב אדא בר אבהו לקיים דבריו שמואל ודייק מרדקאני שנה לחלקים ואומי' כל חבורת שלשה נכרך ואלו אמי' אין להם להחלק כי ששה צריכין לומר זכרו. שמע מינה נכרך עדיף שמע מינה. והנזכרין תופסין אותו על כו'. פי' המוקדקים שלא נכרך צורך. וכלשון ערבי קרוין אותו אלמנקאר. כגון תרגול המנקר באשפה. ירושלמי: ובאשר"י ויערא בנין דצווח ר' יעקב ב"ר אחא לר' חייא בר ווה נקרא. אמר רבא הלכה כר"ע. הכי קיימא לן והילכתא בין עשרה בין מאה בין רבוא אומרם נכרך אלקינו. ואם ירצה יאמר על המזון שאכלנו משלו, ואם אינו רוצה להזכיר על המזון הרשות לא יזכיר אבל בשלשה לא יזכיר על המזון. מתני' ג'. שאכלו כאחת אינם רשאים ליחלק. ואשקינו מאי קמ"ל הא תנינן חרדא זימנא. ומנינן הא קמ"ל כד' אבא אמר שמואל שלשה שישבו לאכול אף על פי שכל אחד אוכל מזכרו, אינו רשאין ליחלק. אי נמי כרב הונא שאמר שלשה בני אדם שבאו משלש חבורות של שלשה בני אדם, אינו רשאין ליחלק. גלישנא אחרינא וכו'. ה"ג ר"ח: אמר רבא בר שמואל הכי קתני.